

Циљена:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франка у злату, на по године 10 франка у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо Ми потврдили и потврђујемо

ЗАКОН

о

Парохијском Свештенству

А) Православно свештенство

I-во Општи дио

Члан 1.

У Књажевини Црној Гори државна је вјера источно-православна. Све свештенорадње у народу врши православно парохијско свештенство мирског реда.

Члан 2.

Парохија је основна црквена област састављена из одређеног броја православнох хришћанских домова, које послужује један свештеник.

Парохијски дом је задруга, засебна породица, а и пунољетни јединац са сталним занимањем, који у засебном стану станује.

Сви православни становници једне парохије њени су парохијани.

Члан 3.

Свака парохија у Књажевини Црној Гори мора имати свога парохијског свештеника, а област протојереја.

Члан 4.

Парохијски свештеник мора бити искључиво оно лице, које је црногорски поданик и које је свршило стручну православно богословску учитељску школу овдје, или на страни — равну нашој, и чије душевне и тјелесне способности одговарају канонима православне цркве и прописима овога закона.

Члан 5.

Упражњене парохије попуњавају се стјецајем који расписује надлежна Консисторија по одобрењу Министра Црквених Послова најдаље за четири мјесеца од дана упражњења, а избор врши комисија, коју састављају: један чиновник Министарства Просвјете и Црквених Послова, два члана духовног суда и два свештеника, које изабере Министар Просвјете и Црквених Послова за једну годину. Првјенство на боља мјеста имају они свештеници, који се поред боље стручне спреме, дужег службовања и породичних потреба, одликују владањем, радом у цркви и на књижи.

Члан 6.

Парохија не смије бити већа од 400 ни мања од 200 домова.

Изузетци, за већи број домова, дозвољени су само по варошима и групирањем селима, а за мањи број домова у врлалнијем и ненасељенијем крајевима.

Ну, ни у ком случају парохија не смије бити већа од 600, ни мања од 150 домова. О овим изузетцима рјешава Архијерејски Сабор по образложеном предлогу надлежног духовног суда.

II-го Права и Дужности Парохијског Свештенства

Члан 7.

Свештеници су на својим парохијама стални.

Са истијех могу бити премјештени по својој молби и пристанку, или по пресудама духовних судова за почињене кривце.

Члан 8.

Парохијски свештеник дужан је одазивати се позиву свог парохијанина за вршење сваке свештенорадње.

Вријеме, кад ће се која свештенорадња извршити, одређује парохијски свештеник, изузимајући само оне свештенорадње, које не трпе ни најкраћег одлагања а то су: крштење по нужди и причешће болесника.

Члан 9.

Свештеник је одговоран за невршење своје дужности црквеним властима и и подлежи односнојем казнама.

Свештеничке кривице, које ће изићи и судити надлежне црквене власти ове су:

1. невршење законских свештеничких дужности;
2. немарљиво вршење службенијех свештеничких дужности;
3. неморално владање, неуљудно понашање на јавним мјестима, картање, пијачење, опијање, псовање, трговање и овим слична дјела;
4. невршење законских наредба претпостављенијех власти;
5. немарљиво извршавање законских наредба претпостављенијех власти;
6. претресање државних закона и наредба државних и црквених власти и оговарање њихових поступака у бесједама, које свештеници говоре у цркви и на другом мјестима приликом вршења свештенорадње;
7. просте увреде, које једно свештено лице нанесе другоме;
8. омаловажавање врховне духовне власти;
9. потпомагање корпорације чији је рад уперен против државног уређења;
10. вријеђање религиозних народних осјећања говором или дјелом као и поткопавање религије и цркве.

Члан 10.

Казне, на које могу бити осуђена свештена лица од надлежних црквених власти јесу:

1. опомена;
 2. укор;
 3. епитимија (најмање 7, а највише 30 дана);
 4. губитак плате до два мјесеца;
 5. забрана свештенодјејства — одлучење од епитрахила — (најмање мјесец дана а највише годину дана);
 6. лишење парохијске дужности и
 7. лишење свештеничког чина.
- (Опоменом, укором и губитком плате до десет дана казни обласни протојереј. Све остале казне изриче надлежни архијереј; а лишење свештеничког чина Архијерејски Сабор.

Жалбе против казне обласног протојереја надлежном архијереју и жалбе против казне Архијереја Архијерејском Сабору, као и жалбе против Архијерејског Сабора, разумије се само у чисто административним питањима у Министарству Просвјете и Црквених Послова, подносе се у року од 15 дана.

Члан 11.

Кривице свештеника исљеђују протојереји у случају црквене природе, иначе то бива редовнијем путем преко земаљских власти.

За вршење судског исљеђења свештеник се, према природи кривице, може уклонити од дужности, и за то вријеме прима половину плате, па ако се ослободи као невин, враћа се у службу и добија половину задржане плате.

Ако пак оптужени свештеник буде ослобођен из недостатка довољних доказа, онда Архијерејски сабор рјешава, према већој или мањој сумњи која на таквом свештенику лежи, као и према каквој дјела због којега под сумњом лежи, хоће ли такав свештеник и даље остати у служби или свештеничком чину.

Онај, који је с разрешењем од службе под судом био, ако буде из недостатка доказа ослобођен, неће добити ону половину плате, која му је задржана, док је под судом био.

Члан 12.

Ниједна се казна не може изрећи док се кривица потпуно не ислиједи и док се свештеник писмено не саслуша; а казне се изричу мање или веће према мањој или већој кривици и према садашњем добром или рђавом владању окривљеног свештеника.

Члан 13.

Ниједан свештеник не смије свршити свештенорадње у туђој парохији без дозволе надлежног свештеника, или наређења духовне власти, изузимајући крштења по нужди и причешћа болесника.

Члан 14.

Све свештенорадње, које се по пропису црквеног устава имају вршити у цркви, а врше су по овом закону бесплатно, вршиће се само у цркви своје парохије.

У парохијама, у којима има више цркава, службе на главне годишње празнике, свештеник вршиће у парохијској цркви.

Члан 15.

При вршењу свештенорадње, за коју су потребни, или се жели имати више свештеника, позиваће исте надлежни парохијски свештеник по прописима, које ће прописати Архијерејски Сабор.

По дозволи надлежног пароха, страни свештеник може служити само, кад прикаже увјерење, да је свештеник и да није под забраном свештенодјејства.

Члан 16.

Свештеник задобија права парохијског свештеника од дана, кад му се повјери парохија.

Чим се једно лице одреди на парохијску службу, издаје му надлежни архијереј синђелију, као год и свим свештеницима, које овај закон затече у служби.

О увођењу новог парохијског свештеника у дужност извјестити се надлежни протојереј и општине, које долазе у састав његове парохије.

Члан 17.

Свештеник губи право парохијског свештеника:

- а) смрћу;
- б) кад се по прописима овога закона стави у стање покоја са пензијом, која му је овим законом одређена;
- в) кад буде пресудом духовног суда осуђен на лишење чина или на губитак своје парохије;
- г) кад сам поднесе оставку на парохијску службу, и ова му се од духовне власти уважи;
- д) кад буде постављен у друго које зване у службу црквену или државну; и
- ђ) кад напусти парохију и не јави се на служење исте најдаље за 15 дана, а свој изостанак не оправда.

III-ће Награде и Пензије Парохијског Свештенства.

Члан 18.

Основна је плата парохијског свештеника 960 перпера.

Повишица има шест по 240 перпера, које добија на крају сваке пете године тако, да на свршетку 30. године службовања плата му износи 2400 перпера.

Члан 19.

Варошки свештеници поред основне плате — (чл. 18) и периодичних повишица, добијају и додатке овим редом: Цетињски 720 перпера годишње;

Подгорички и Никшићки по 600 перпера годишње; у свим осталијем обласним мјестима као и у Улицу по 480 перпера годишње.

Члан 20.

Парохијско свештенство прима плате, повишице, пензије као и додатке из државне касе.

Члан 21.

За напријед изложену годишњу плату парохијски свештеници дужни су вршити бесплатно ове дужности:

- а) да служе у цркви у све недјељне и празничне дане, а тако исто и у оне дане, који су надлежном влашћу одређени за празновање и у дане, кад архијереј нареди.

По варошима, гдје их је при цркви више од једног свештеника, да врше и свакодневно правило;

б) да врше општа молебствија, која нареди црквена власт у споразуму са државном влашћу;

в) да по једном у години пронесу митију (крсте) у својој парохији у више села заједнички или у сваком селу засебно;

г) да освете богојављенску водичу;

д) да говоре проповиједи о већим празницима; да поучавају народ у вјери и моралу, како у цркви, тако и ван цркве, а особито приликом вршења појединих свештенорадња;

ђ) да обављају знамења при рођењу дјетета у дому и освете водичу;

е) да врше крштења у цркви сем ових случајева, кад се иста имају свршавати у дому, као на пр. крштење по нужди због велике слабости дјетета, или због велике хладноће и даљине од цркве;

ж) да у дому сваког парохијанина обаве прекаду приликом крсног имена, али никако раније од пет дана пред истим;

з) да врше предбрачне испите и вјенчања у цркви;

и) да чине трикратна оглашења недјељом и празником у цркви за оне, који намјеравају у брак ступити;

ј) да врше опшета над умрлијема и да их сироводе до цркве и гробља, и том приликом да освјеђују водичу у дому умрлијех;

к) да по уставу цркве сваке године врше општи парастос у цркви и читају читулу о задушницама;

л) да врше парастос изгинулијем борцима за вјеру и отаџбину на Спасовдан и Видовдан сваке године;

љ) да врше призивање Светог Духа у почетку школске године и благодарење по свршетку исте;

м) да врше благодарења приликом државних светковина, или кад нареди црквена власт због каквог важног догађаја;

н) да о Св. Сави освете водичу у свјетима школама своје парохије;

њ) да исповиједају и причешћују здраве у цркви а болесне у дому;

о) да настоје о том да не би који иновјерац наносио вриједа православној цркви, па то било ма којим начином прозелитизма;

п) да врше заклетве свих општинских и државних службеника, који своју дужност врше бесплатно;

р) да врше све дужности спрам државе и општине, које спадају у њихову званичну дужност, које им је прописала, или у будуће прописе државна власт у споразуму са црквеном влашћу, као на пр. да воде црквене књиге о рођењима, предбрачним испитима, вјенчањима и умрлијема; званичну преписку са црквеним, грађанским и војничким властима; да помажу црквеним тугорима у вођењу и склапању црквених рачуна и да воде преписку, која се тиче цркве и њених интереса; да издају изводе из регистара на захтјев власти за пензије чиновника и појединаца на основу доказа о сиромашном стању; да издају спискове за рекрутovanje војника, дјете за школу, и каламљење богиња; да попуњавају бланкете за државну статистику и да мире завађене супруге.

Члан 22.

Поред плате одређене чл. 18. овог закона за вршење дужности парохијских у чл. 21. ов. закона сваки парохијски свештеник има права наплате, од својих парохијана, за ове свештенорадње по шљедећој тарифи:

а) за молитву у цркви 1 перпер; а у дому 2 перпера;

б) за јелеосвећење на сваког свештеника по 2 перпера;

в) за водосвећење, кад се свештеник нарочито позове, у цркви 1 перпер, а у дому 2 перпера;

г) за сировод умрлијех у коме на захтјев породице учествују више свештеника по 2 перпера; а за парастосе које поједине корпорације или удружења дају својим умрлим члановима, на сваког свештеника по 3 перпера;

ђ) за помен на литургији и прекаду кољива у цркви (мали парастос) 40 пара; а за излазак на гроб по нарочитом позиву 1 перпер;

е) за читање евангелија над умрлијем у дому 5 перпера;

ж) вјенчање на сваког свештеника и ђакона, сем надлежног пароха у парохијској цркви, по 4 перпера;

з) за издавање извода из регистара на приватно потраживање појединаца за разне потребе, осим докумената за брак, 1 перпер; и за испит у дому невјесте 4 перпера;

ј) за бленије (благословеније хљебов) 4 перпера;

к) за особиту литургију с пуњем и просфором — разумије се — кад неко зажели, да му свештеник служи свеу литургију у прости дан, осим недјеље, заповиједног признака или крсног имена 3 перпера;

л) за саландар (четрдест литургија) с пуњем и с просфором 80 перпера;

љ) за освећење новог дома 2 перпера;

м) за заклетву лица, која примају плату или дневницу на свако лице по 1 перпер;

и) пуње и просфоре, које су парохијани дужни о крсном имену, послужбици и задушницама доносити у цркву, припадају свештенику.

Члан 23.

Више села једне парохије не могу тражити, да свештеник носи једног истог дана у сваком селу засебну литију.

Кога ће се дана у коме селу литија носити, одређује свештеник и то само недјељнијем, празничнијем и светитељскијем данима, које је црква одредила за празновање. Но и у друге дане литија се може носити, ако се на то сагласе свештеник и парохијани.

Члан 24.

Сваки парохијски свештеник дужан је за сваку периодску повишицу поднијети доказе надлежној Консисторији о годинама проведене службе и о своме праву на периодску повишицу по овом закону. Консисторија дужна је најдаље за три дана послати документа надлежној државној власти, која ће урадити све што треба, да се повишица свештенику на вријеме урачуна и изда.

Члан 25.

Парохијском свештенику који би био осуђен на епитимију више од 15 дана, или забрану свештенодјелства до 6 мјесеци, неће се рачунати у године службе 1. година а преко 6 мјесеци 2. године; а који буде осуђен на губитак своје парохије преко једне године, неће му се урачунати 3 године дана, рачунајући од дана изречене пресуде.

Осуђени парохијски свештеник на губитак своје парохије, губи право на плату, док поново не добије парохију; осуђени пак на мање казне од ове, било архијерејском или судском влашћу, за вријеме издржавања казне, губи трећину од своје плате и приход из чл. 22. овог закона; које ужива свештеник, који га за то вријеме заступа у дужности.

Члан 26.

Парохијско свештенство добија пензију из државне касе по закону о чиновницима грађанског реда.

Члан 27.

За осигурање удовица и дјеце умрлијех свештеника и ђакона у Министарству Финансија постоји општи чиновнички пензион фонд.

У овај фонд парохијски свештеници и ђакони улажу годишње 5% од своје систематске плате; као и првомјесечну плату новорукоположени; такође и првомјесечне периодске повишице. Но у накнаду за то издаје се њиховој породици по смрти његовој мјесечна посмртна плата, она коју је уживао кад га је смрт нашла. Из тог фонда удовице и дјеца умрлијех свештеника примају пензију према закону о чиновницима грађанског реда.

Досадашњи свештенички пензион фонд прелази у општи чиновнички фонд.

Члан 28.

Парохијски свештеник губи пензију:

- а) смрћу;
- б) ако свештеник ступи у државну или какву страну службу. Свештенику који ступи у државну службу урачунаће се године парохијске службе у указне;
- в) ако буде суђен због злочинства, или на затвор дуже од једне године дана, или због онијех криваца због којих парохијски свештеник губи парохију или чин.

Члан 29.

Неспособност за парохијску службу доказује се увјерењем од три лекара, који ће комисијски утврдити ту његову неспособност. Ову лекарску комисију одређује Министар Црквенијех Послова, а рјешење о пензионисању на основу ко-

мисијског прегледа и по саслушању Консисторије доноси Архијерејски Сабор.

Члан 30.

Свештеник који прима државну пензију, не може бити парохијски свештеник, док се не одрече пензије.

Члан 31.

Епархија има три протојереја. Црквену (протојерејску) област на предлог Консисторије одређује Архијерејски Сабор.

Члан 32.

За обласне протојереје могу бити постављена она свештена лица, која су провела у ђаконском и свештеничком чину најмање десет година, а имају квалификације прописане чл. 4. овог закона.

Лица пак са вишом богословском (факултетском) спремом могу бити постављена и прије овога рока, а по одлуци Архијерејског Сабора.

Обласне протојереје бира и поставља Архијерејски Сабор на предлог епархијске Консисторије.

Члан 33.

Обласни протојереји као административне црквене старешине у својој области врше дужности прописане им Уставом православне Консисторије, члан 83., 84. и 85.

Они су у исто вријеме и парохијски свештеници који примају из државне касе, за вршење протојерејске дужности, годишњи додатак од 600 перпера.

В) Римокатоличко свештенство

Члан 34.

Све свештенорадње у народу римокатоличке вјероисповиједи врши римокатоличко свештенство.

Члан 35.

Парохијски свештеник може бити оно лице, које је црногорски поданик и које је свршило стручну римокатоличку теолошку школу, и чије душевне и тјелесне способности одговарају канонима римокатоличке цркве и прописима овога закона.

Они кандидати који би на страни добили стручну теолошку спрему, имају полагати испите пред нарочитом комисијом, и то: из српског и црквено-словенског језика, српске историје и земљописа, српских земаља.

Члан 36.

Упражњене парохије попуњавају се стјецајем који расписује Арцибискупиа по одобрењу Министра Црквенијех Послова најдаље за 4 мјесеца од дана упражњења, а избор врши комисија, коју састављају: један чиновник Министарства Просвјете и Црквенијех Послова и један римокатолички свештеник.

Члан 37.

О изузетцима члана 6. овог закона рјешава Министар Црквенијех Послова, а на образложени приједлог Арцибискупа Барског.

Члан 38.

Кривице римокатоличкијех свештеника ишљебује Арцибискуп Барски у случају црквене природе и истијема досуђује казне према овоме закону.

Жалбе против казне Арцибискупа, подносе се Министарству Црквенијех Послова у року од 15 дана.

Члан 39.

При вршењу свештенорадње, за коју су потребни, или се жели имати више свештеника, позиваће исте надлежни парохијски свештеник по прописима које ће прописати Арцибискупиа Барска.

Члан 40.

Римокатоличко свештенство улаже у пензион фонд по прописима овог закона, и тече право на пензију по истом, с тим, да накнадно уложи у пензион фонд ону суму коју је православно свештенство уложило до ступања овога закона на снагу.

Прелазна наређења

Члан 41.

Министар Црквенијех Послова извршиће подјелу државе на парохије у смислу првог става чл. 6. овог закона, кад овај закон ступи на снагу, а по саслушању надлежног Архијереја.

Члан 42.

По ступању овога закона на снагу и извршења административне подјеле на парохије, расписује се стјецај на све парохије у држави.

Они свештеници, које данашњи закон затече као парохијске свештенике, а путем стјецаја не добију парохију, стављају се у пензију у интересу државне службе.

Члан 43.

У недостатку православнијех парохијскијех свештеника мирског реда могу вршити свештенорадње у народу и православно свештенство монашког реда.

Члан 44.

Прирез свештенички из којег је парохијско свештенство плату примало остаје и даље у износу исте суме и у будуће, и припада Главној Државној Благајни од дана ступања овога закона на снагу, као и што престаје са примјеном овога закона важити „закон о фонду изнемоглијех свештеника и ђакона православне цркве у Црној Гори и њиховијех удовица и дјеце од 1901. год.“

Члан 45.

а) данашњијем парохијскијем свештеницима, који имају спрему прописану чл. 4. овог закона, повишује се систематска плата од дана кад овај закон ступи на снагу са 240 перпера, а од тада рачунају им се и периодске повишице према прописима чл. 18. овог закона;

б) свештеници са богословском спремом без гимназијске, или са гимназијском без богословске, добијају повишице од 180 перпера.

в) свештеници са основнијем образовањем добијају повишице од 120 перпера.

Сви напријед именовани на овако повишене плате добијају периодске повишице по овоме закону (т. ј. по 240, 180 односно 120 перпера) од дана његова ступања на снагу.

Члан 46.

Наставницима у народнијем средњијем и вишијем школама као и чиновницима у духовнијем судовима, кад би се поставили за парохијске свештенике, урачунаће им се за периодске повишице све године проведене у том чину, као да су те исте године провели у парохијској служби.

Свештеницима са вишом богословском, академском или факултетском спремом, рачунаће се једна класа више.

Члан 47.

Сви окружни протојереји и надзирачељи, који се у томе звању затеку, кад овај закон ступи у живот, стављају се као такви на расположење и задржавају само права парохијскијех свештеника, но с тим да врше дужност протојерејску до постављања новијех.

Сви досадашњи окружни протојереји могу бити поново постављени за обласне протојереје без обзира на број година свештеничке и ђаконске службе.

Члан 48.

Све одредбе овога закона у одјељку под А) вриједи и за наше римокатоличко свештенство, у колико исте нијесу измијењене одредбама овога закона у одјељку под Б) и у колико се поменуте одредбе не косе са канонскијем прописима римокатоличке цркве.

Члан 49.

Овај закон ступа у живот кад га Књаз Господар потпише, а обавезну силу добија 10 дана од његовог обнародовања у званичнијем новинама, кад и престају важити сва досадања законска наређења о парохијском свештенству у колико немају ослободу у овом закону.

Препоручујемо Заступнику Нашег Министра Просвјете и Црквенијех Послова, Нашем Министру Правде, да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима пак заповиједамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

Цетиње, 31. августа 1909. год.

НИКОЛА с. р.

Видио и ставио државни печат:

Чувар државног печата,

Министар Правде,

Др. С. Дрљевић с. р.

Предсједник Министарског Савјета,
Министар Иностраних Дјела,

Др. Л. Томановић с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
Бригадир Митар Мартиновић с. р.

Министар Финансија и Грађевина,
Душан Вукотић с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,
Ј. С. Пламенац с. р.

Министар Правде,
Заступник Министра Просвјете и
Црквенијех Послова,
Др. С. Дрљевић с. р.

МИ

НИКОЛА I

по милости Божјој

КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Унутрашњих Дјела постављамо:

за писара друге класе у Одјељењу Народне Привреде Министарства Унутрашњих Дјела Милоша Ш. Раичевића.

Наш Министар Унутрашњих Дјела неке изврши овај указ.

Цетиње, 12. децембра 1909. год.

НИКОЛА с. р.

Министар Унутрашњих Дјела,

Ј. С. Пламенац с. р.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести.

— Њихова Краљевска Височанства Књаз Господар и Књагиња Владарка са Њиховим Височанствима Књагињицом Ксенијом и Књазом Петром, отпутовали су у прошлу сриједу на Тополицу, гдје ће провести Божићне празнике код Њихових Краљевских Височанстава Књаза Насљедника и Књагиње Насљедниковице.

— Његово Краљевско Височанство Господар благоизволио је одликовати господина Дјаченка, царско-руског отправника послова, III-ћим степеном Данилова реда и одличије му лично предати приликом честитања на Никољдан.

— Њ. Височанство Књаз Мирко, допутовао је јучер са Крушевца на Цетиње.

— У уторак, 15. децембра, ратифициран је на Цетињу руско-црногорски трговински уговор. Ратификације су измијенили опуномоћеници: наш министар-предсједник и министар иностраних дјела г. Д-р Томановић и царско-руски отправник послова г. Дјаченко. Тим поводом г. Дјаченко позвао је на објед све наше ministre и предсједнике: Народне Скупштине и Државног Савјета, Великог Суда и Главне Држ. Контроле. При шампањском измијењене су топле и значајне здравице. Домаћин је својом љубазношћу зачињавао богату трпезу.

— Г. барон Кун од Куненфелда, досадашњи изванредни посланик и опуномоћени министар Аустро-Угарске, отпутовао је у прошлу суботу са Цетиња.

До доласка новонаименованог посланика, отправљаће послове г. вице-консул Јуристовски.

— Г. од Пилгрима Балтаци-а, овд. царско-њемачког министра-резидента, постигла је велика породична жалост, смрћу његовог оца, правог тајног савјетника и политичког поглавара Миндена, у Вестфалији.

— Г. гроф Серсеј, изванредни посланик и опуномоћени министар Француске републике отпутовао је са госпођом прошле недјеље у Бару. Са њим је отпутовао и његов секретар г. Д. Гатен са госпођом. Исто тако отпутовао је у Бару у прошли четвртак госп. Колушев овдашњи бугарски дипломатски агент.

ПОСЈЕТА ФРАНЦУСКОГ РАТНОГ БРОДОВЉА У БАРУ.

Као што је било раније јављено, у прошли петак, 18. ов. мјес., стигла је под Бар дивизија француског ратног бродовља под командом Адмирала Пиве-а. О значају те посјете не треба овдје да говоримо; доста је само нагласити, да је то један епохални догађај у животу Црне Горе, углед које још више одскаче у свијету.

На овом мјесту доносимо међутим телеграме измијењене поводом тога између Њ. Кр. Височанства Књаза Господара, који се сад налази у Бару са Узвишеном својом породицом, и предсједника француске републике г. Фалијера, као и здравице на свечаном обједу, даватом у част г. адмирала и осталих официра, 18. ов. мјес. у вече, у Дворцу на Тополици.

Телеграм Њ. Кр. Височанства Господара гласи:

Господину ФАЛИЈЕРУ

предсједнику француске републике

ПАРИЗ

У часу кад је морска дивизија адмирала Пиве-а усидрена у Барском Заливу, налазим за потребно да вам, Господине Предсједниче, изразим све оно задовољство које осјећам при дочеку у црногорским водама дивне морске дивизије, чији се храбри морнари љубе са Мојим Црногорцима, који уз усклике „Хура!“ Француској, дају тиме истинити израз искреног пријатељства које везује све Славене са великим и племенитим народом француским. Ја сам Вам искрено благодаран а такођер и Влади Републике што сте ми дали прилику да у слободном барском мору поздравим славу француску тробојку, којој, као и Вама Господине Предсједниче, на почетку ове године желим сваки напредак.

Никола.

Одговор г. Предсједника републике гласи:

**ЊЕГОВОМ КРАЉЕВСКОМ ВИСОЧАНСТВУ
КЊАЗУ И ГОСПОДАРУ ЦРНЕ ГОРЕ**

Б А Р.

Влади Републике особито је пријатно било да изашаље једно одјељење ратних лађа у црногорске воде. Сматрам за пријатно да благодарим Вашем Краљевском Височанству на топлем дочеку приређеном нашем бродовљу. Наши су морнари њим веома дирнути били. Мени такођер лежи на срцу да искажем Вашем Краљевском Височанству колико сам био дирнут Вашим љубазним жељама и да Вас с моје стране увјерим о мојим искреним жељама за срећу Вашу и за напредак Црне Горе.

А. Фалијер.

Здравица Његовог Краљевског Височанства Господара на галадинеу гласила је:

Г. Адмирале,

Устајем, не без узбуђења, да поздравим француску заставу која се поносно лепрша на дивном бродовљу усидреном овог часа у слободним Барским водама. Не треба се чудити Мом узбуђењу. Од оног срећног доба у коме се Моји драги дани младости стапају са најдражим успоменама; са успоменама које ток времена није био кадар избрисати: од тога доба па до данас ништа није могло поколебати Моју приврженост Француској. — Никада и ни у једној прилици нијесам се осјећао стран према ономе што се ње могло тицати, пошто сам у току више година напајан од ње душевном храном. На жалост те су године од нас далеко, али утисак које су оне оставиле у Мом срцу, неизгладив је.

Природно је дакле, да сам у овом часу кад се са њене стране подносе докази симпатија и пријатељства, прожет дубоким осјећајем љубави, поштовања и признања. У таквом душевном стању мило ми је што могу захвалити Влади француске Републике на указаној пажњи Мојој земљи и Мени одашиљањем трију гордых убојних бродова, чија и сама имена подсјећају на узвишени патриотизам и књижевну славу Француске, да Ме поздраве у Мојој јубиларној години.

Један носи име узвишеног државника, коме трећа Република дугује великим дијелом за њен огромни колонијални посјед.

Други носи име славног историчара и филолога, чија се дјела одликују тачношћу и елеганцијом стила.

Трећи носи име чувеног ауктора толиких бесмртних ремек-дјела, којима се Француска поноси; не-сравњивог писца и pjesника. — Слава Виктору Игу! Али Ја нијесам све казао, изразивши Моју захвалност француској Влади. —

Остало ми је још да честитам одличном адмиралу, коме је пало у дио да нас посјети са својом ескадром.

Ви сте г. адмирале са Вашим доласком први отворили врата слободног барског пристаништа, које је према посљедњем споразуму Великих Сила отворено ратним бродовима свих народа. Црна Гора неће заборавити првенство ваше земље и усрдност, којом сте испунили Вашу задаћу.

Пијем за срећу и за напредак Француске; у здравље њеног узвишеног шефа, Предсједника Републике, као и у Ваше здравље, г. адмирале, лично и као представника храбре француске морнарице.

Здравица пак г. Адмирала гласила је:

Ваше Краљевско Височанство,

За мене је велика част, које значај ја потпуно схваћам, што ме је моја влада одредила да поздравим Ваше Краљевско Височанство у водама Ваше Књажевине, дајући Вам тиме нови доказ традиционалног пријатељства, које везује Француску са Црном Гором. С том мисијом, особито пријатном за мене, јер ми је пружила прилику да поднесем непосредно Вашем Краљ. Височанству изразе мога највећег поштовања, — с том мисијом, велим, биће за увијек склопчана успомена, да сам довео овдје три оклопне крстарице Француске, прве ратне бродове, којима је до данас Барски Залив указао гостопримство. Али су добри примјери примамљиви и нема сумње да ће нашем примјеру ускоро слиједити многи други бродови, такођер нестрпљиви да засвједоче Црној Гори у колико великом поштовању њихови народи цијене племенити карактер и несавладљиво јунаштво њеног народа и колико они цијене политичку важност њеног Господара, која много превазилази границе њеног простора.

Пошто сам тако срећан да овдје представљам морнарицу француску, данас тако почашћену, нека ми буде дозвољено у очи нове године, у којој ће се навршити педесет година владавине Вашег Краљевског Височанства и извршити прослава њеног јубилеума, да пожелим да Вам Бог сачува Ваше драгоцене здравље за славу и напредак Црне Горе. Дозволите ми да тој жељи додам и једну другу, такођер драгу свима Французима, и да напијем у здравље Његових Чланова, којих драж, љепота и доброта чине украс Других Дворова, пријатељских Француској.

О доласку и дочеку француске ескадре у Бару и свечаностима које су тим поводом слиједиле, примили смо ове телеграфске извјештаје:

Бар, 18. децембра.

Јутрос у осам и по сати уљегла је француска ескадра достојанствено у Барску Луку. Пошто се усидрила, са адмиралског брода испален је, у знак поздрава, 21 топовски метак, на које је одпоздрављено са 21 топовски метком из наших топова са Волујнице. Уз то су музике на бродовима свирале црногорску химну. Величанствени улазак у Луку, поздрав и гривање топовско, учинили су силан утисак, изазивајући најрадосније узбуђење. У десет сати адмирал Пиве са вишим официрима, посјетио је на Пристану француског посланика грофа Серсеја, с којим се у једанаест сати одвезао на Тополицу. Пред Двором била је постројена почасна чета питомца подофицирске школе, којом је заповиједао Његово Височанство Књаз Петар, а народни главари са представницима из приморске, катунско-ријечке и зетско брдске области, прекрили су били читав простор испред Двора. Адмирала је дочекао на мосту Његово Кр. Височанство Књаз Престолонаследник са Министром предсједником Др. Л. Томановићем, Министром војним бриг. М. Мартиновићем, предсједником Народне Скупштине М. Ђукановићем, бригадирима сердаром Ј. Вукотићем, Б. Бошковићем, И. Ђуновићем, сердаром Н. Кусовцем, обласним управ-

тељем Ником Татаром и вишим официрима, уз свирање „Марсијезе“ са стране наше војене музике. Послије измијењених поздрава и представљања дотичних пратњи, адмирал се упутио да прегледа почасну чету, гдје му је Њ. Кр. В. Књаз Петар поднио рапорат. Музика је за све то вријеме свирала „Марсијезу“, а бурни усклици присутног народа разлијегаху се, док Њ. Кр. В. Престолонашљедник није увео у Свој Двор адмирала са његовом пратњом. — Њ. Кр. В. Књаз Господар са Њ. Њ. Кр. В. В. Књагињом Миленом и Књагињом Милицом и Њ. Њ. В. В. Књагињицама Ксенијом и Вјером, дочекао је адмирала у Салону, гдје се послје измијењених врло топлих поздрава и представљања задржао у подужем разговору. Затим су француски гости били испраћени са истим почастима у 11 и по часова прије подне. У 2 часа послје подне Њ. Њ. Кр. В. В. Књаз Господар и Књаз Насљедник са Министрима, Предсједником Народне Скупштине, обласним управитељем и бригадирима, одвратили су посјету на адмиралском броду „Жил Фери“, који је био најсвечаније искићен, као год и остала два: „Виктор Иго“ и „Ренан“. Морнари на сва три брода били су изређани тако, да је изгледало да су бродови пуни војске, а има њих двије хиљаде и неколико стотина. Кад је Господар ступио на брод на мјесто француске заставе залепао се бијели орао црногорски, топови опет загрмљеше, а музика је интонирала црногорску химну. Њихова Краљев. Височанства дочекао је адмирал са грофом Серсејом и увео у салон, гдје су се задржали дуже у најпријатнијем разговору, па је слиједило прегледање брода који изгледа као читав град, а све на њему изазивље дивљење. Господар је у болници распитивао и три болесника, који су се ту налазили. На броду се Господар задржао скоро читав сат. При Његовом одласку опет је музика интонирала црногорску химну, а груканье топова испратило је Суверена Црне Горе, па затим опет и Књаза Насљедника.

Како Пристан, тако и Тополица, искићени су заставама црногорским и француским и фестонима ловоровим, који висе о високим дирекцима. Од сриједи сваки жељезнички влак долази пун народа из унутрашњости и са Вир-пазара. Гостопримни Барани дочекују госте по својим кућама на конак. У свему влада најљепши ред, само оштри сјевер није допустио да освјетљење буде онако, као што је било приређено.

У 8 сати на вече био је у Двору на Тополици гала-дине, у част француских гостију, при коме су Његово Краљевско Височанство Господар и г. адмирал измијенили топле здравице, пропраћене урнебесним клицањем, (које напријед доносимо — Пр. уред.) које су најречитији израз ове епохалне свечаности.

Послије дине-а почели су долазити и остали официри са бродова, тако да су све просторије на доњем спрату Двора биле пуне. Војну музику, која је за вријеме дине-а свирала химне и друге биране комаде, замијенило је цетињско радничко тамбурашко друштво, те је одмах отпочела игранка, понајвише српских кола, која су француски гости брзо схватили, играјући и сами одушевљено у кола.

У 11. сати гости су приступили богатом бифе-у, па су иза тога млађи опет наставили игранку.

Тачно у 12 сати пак Његово Краљевско Височанство подигао је поново чашу, честитајући Француској и гостима нову годину. Међутим је хитра послуга разносила чаше и служила шампањца међу госте, који се бијаху окупали око стола, а војна музика интонирала је „Марсијезу“. Адмирал је такођер подигао чашу Црној Гори. Одушевљено клицање Француској и Црној Гори покривало је свирање химне француске и црногорске. У томе одушевљењу француски официри стадоше се љубити са црногорским. То је било право братимљење француско-црногорско. Љубазност свих чланова Владајућег Дома, особито Њ. Кр. Височанства Престолонашљедника, зачињавала је то епохално вече.

Бар, 19. децембра.

Данас прије подне француски гости разгледали су Стари Бар, учинивши у исто вријеме посјету Пресвијетлом арцибискупу барском и примасу српском, г. Милиновићу.

У подне је био на адмиралском броду свечани ручак на коме је изволио присуствовати Књаз Господар са Књазом Насљедником и Књазом Петром. Осим чланова француског посланства, били су позвани још министар предсједник Д-р Томановић и мин. војни Мартиновић, предсједник Народне Скупштине Ђукановић, бугарски дипломатски агент г. Колушев, сердар Ј. Вукотић и руски пуковник Ращински. Измијењене здравице Адмирала и Књаза Господара биле су врло срдачне и значајне, те су попраћене интонирањем музике дотичних народних химна. По ручку заостали су Књаз Престолонашљедник и Књаз Петар са министром Мартиновићем да се упознаду са убојном силом адмиралског брода, па су посјетили и друга два „Виктор Иго“ и „Ренана“. Престолонашљедник се задржао на бродовима до послје четири сата када су на адмиралски брод дошле Њ. Кр. В. Књагиња Милица и Њ. Њ. В. В. Књагињица Ксенија и Вјера, са госпођом грофицом Серсеј, госпођом Гатен и г-цом Добне, гдје им је био служен чај. Високе Госте дочекало је и испратило интонирање музике црногорске химне. У осам и по сати отпочели су ватромети, којима је управљао нарочито позвани пиротехничар из Италије. Исти су успјели дивно на опште задовољство, али сјевер није допустио освјетљење по околним висовима.

Послије подне француски морнари били су се искрцали у великом броју на сухо, гдје су се одмах измјешали са питомцима наше подофицирске школе, као да су били стари познаници. То братимљење самим погледима и осјећајима, нуђењем пића и мјењањем капа, било је управо елементарно и свакога присутнога заносило. Међу њима су били бригадир сердар Јанко Вукотић и пуковник Ращински, а војна музика је свирала. Ту су се виђели црногорски војници са француским капама на глави гдје играју са француском момчади, која бјеше нагакла црногорске капе, што и једним и другим дивно пристајаше. Пред вечер су морнари одвели са собом на бродове наше војне питомце, а официри, видећи их у највећем степену раздрагане, побојаше се да не буду напити, али се одма увјерише да су били опивени само патриотским поносом и одушевљењем.

У девет сати на вече почели су долазити позвани гости на соаре у Двору. Адмирал Пиве био је са великим бројем официра. На играци су француски официри одушевљено учествовали у српским играма.

Бар, 20. децембра.

Јутрос се један дио француских официра у пратњи г. Д. Гатена, секретара француског посланства, кап. Дебреа, војног аташеа, и неколико наших официра, нарочитим жељезничким влаком одвезао на Вир-Пазар, гдје су им гостопримни црмничани приредили изванредно лијепо дочек богатом трпезом закуске, са изврним црмничким пићем. Послије закуске одма су кренули паробродом Барског Друштва, „Нептун“ на Скадарско блато у лов. — Синоћ су се повратили очарани како дивним панорамама са блата и са Сутормана, тако и одушевљеним дочеком народа. Морнари су изашли на сухо још у већем броју него ономадне и провели су с нашом момчади, ако је могуће било, још веселије. Кад су синоћ крећали на бродове, маса народа их је испратила са војном музиком до обале морске. Одушевљени усклици: „Живјела Француска и Црна Гора!“ разлијегали су се свим путем, а уз црногорску и француску химну више пута је интонирана и руска химна „Боже Царја Храни“. Кад су лађе кренуле, пуне раздрагане момчади, са обале се клицање удвостручило уз махање марама, а из лађа вијањем црногорских крстаха и тробојница, које су морнари путем пограбили и собом понијели. У свакој лађи видјело се по десетак наших застава.

У четири сата послје подне Њ. Њ. Кр. В. В. Књаз Данило и Књагиња Милица, Њ. Њ. В. В. Књагињица Ксенија и Вјера са Госпођама Серсеј и Гатен, били су на адмиралском броду на чај.

Бар, 21. децембра

Данас у подне г. министар војни даје у част адмирала Пиве-а велики ручак у хотелу „Марина“, на који је позвано седамдесет особа.

Послије подне биће лов у забрану Њ. Кр. Височанства Престолонашљедника, а у вечер француска ескадра креће пут Сплета.

Тако су се тим завршили први значајни дани општег црногорског веселја и радости, који ће за вазда остати у најдражој успомени.

ЗАПИСНИК XII РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 7. децембра 1909. год.

Предсједавао Предсједник,
М. Ђукановић,
Секретар,
С. Драговић.

Присуствовали су г. г. министри: унутрашњих дјела, финансија и правде.

Сједница је почела у 2 и по часа послје подне.

Прочитан је и усвојен записник претходне сједнице.

Прочитане су у изводу молбе и жалбе: Ђуке Илић из Никшића, Стојана Гузине из истог мјеста, Пера Вучковића с Цетиња. Сава Станковића из Вражегрмаца и Тадише Шћепановића из Колашина, а молба Максима Павићевића с друштвом из Бјелопавлића — коју је узео за свој приједлог посланик брдски П. Јовановић — односно израде пута Ждробаник — Острог прочитана је у целини и упућена одбору за проучавање посланичких приједлога.

Пријешло се на дневни ред: наставак посебног претреса пројекта закона о кривичном судском поступку.

Претрес се наставио код чл. 128 и он је завршен без дебате.

Ћ. Милановић налази, да је 2 алинеја чл. 128. а) сувишна и излишна, те је за то, да она, као таква, отпадне, пошто се њоме понавља оно, што је казано у 3. алинеји чл. 128.

Ијевстилац Радовић, одговарајући Милановићу, противи се његовом приједлогу, јер овим се допуњава и објашњава оно, што је у предходном члану казано.

Чл. 128. а) остао је онако, како је предложен.

Министар правде д-р С. Дрљевић предлаже, да се претпоследња алинеја чл. 129. замијени са изразом: „И против овога рјешења остаје окривљеноме право жалбе на Велики Суд у року од 8 дана по саопштењу истога. Ова жалба нема одгодне силе.“ — што се усваја а остало по пројекту.

Чланци пак 129. а) и б) и сви даљи чланци до чл. 216. примљени су по пројекту, како их је и одбор оставио, са измјенама овога код чл. 139. и 195., без дебате.

Сједница је закључена у 5 часова послје подне, а друга ће се накнадно заказати.

Секретар, С. Драговић Предсједник, М. Ђукановић

ЗАПИСНИК XIII РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 8. децембра 1909. г.

Предсједавао предсједник,
М. Ђукановић,
Секретар,
Д. Петровић.

Присуствовали су г. г. министри: финансија и правде.

Сједница је почела у 2 и по часа послје подне.

Прочитани су и усвојени записници претходне и прошле сједнице.

Прочитане су у изводу молбе и жалбе: Риста Добриловића из Пиве и Михаила Баће из Пипера.

Пријешло се на дневни ред: наставак посебног претреса пројекта закона о кривичном судском поступку.

Претрес се наставља код чл. 217., који је примљен по пројекту као и даљи чланци до 266., а чл. 267. по извјештају, све без дебате.

Код чл. 268. д-р М. Радловић предлаже, да се ријеч „доктор“ замијени ријечу „лекар“, што извјестилац Радовић прима, па и Скупштина, а остало овог чланка по пројекту.

Даљи чланци до чл. 335. усвојени су такође без дебате по пројекту с измјеном одборском код чл. 313. и 333.

Д-р С. Дрљевић, министар правде, предлаже чл. 236. у редакцији: „Према страним држављанима, у колико би били наши судови надлежни за рјешавање кривица истих, поступиће се у свему по прописима овога закона“, — што Скупштина усваја.

Даљи пак чланци до краја остали су по пројекту, како их је и одбор оставио, без дебате.

На коначном гласању закон је примљен са 49 против 2 гласа.

Сједница је закључена у 6 часова послје подне, а друга ће се с дневним редом накнадно заказати.

Секретар, Д. Петровић Предсједник, М. Ђукановић

ЗАПИСНИК XIV РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 9. децембра 1909. г.

Предсједавао: Предсједник,
М. Ђукановић,
Секретар,
Д. Петровић

Присутни су сви министри, осим министра унутрашњих дјела.

Сједница је почела у 2½ сата послје подне.

Прочитан је и усвојен записник прошле сједнице.

Прочитане су у изводу молбе и жалбе: Иване Иличковић из Бара и Стаке Перошевић из Вражегрмаца.

Прочитан је приједлог пивских посланика Јокановића и Аџића односно подјеле шума.

Прочитано је питање голијског посланика Ђ. Милановића упућено на министра правде, односно задоцњења закона о наслједству.

Пријешло се на дневни ред, на којему је као 1. тачка: претрес нацрта закона о таксирању извршних судских пресуда по грађанским споровима. Извјестилац је Р. Ракочевић и он је прочитао одборски извјештај, по ком се нацрт у начелу прима, а у појединостима чине незнатне измјене и допуне.

Код начелног претреса министар финансија Д. Вукотић изнио је мотиве, са којих је овај нацрт закона поднесен на рјешење. Није противан одборским измјенама и допунама.

М. Никодић види у овоме нацрту закона један намет на народ, те не може за њ радо гласати.

Ђ. Милановић не види овдје никаквог намега на народ, него види једну правну и потребну порезу државну, сличну и равну другим порезима, те ће радо гласати за нацрт овог закона.

Слиједи додаток

На начелноме гласању нацрта овога закона примљен је са 47 против 1 гласа.

Приступило се посебном претресу истог законског нацрта, те је и у појединостима усвојен по нацрту са измјенама и допунама одборским, без дебате.

На коначном гласању примљен је са 45 против 1 гласа.

Пријешло се на 2. тачку дневног реда: одговор министра финансија на питање М. Николића односно недостатка соли.

Министар финансија **Д. Вукотић** одговара на Николићево питање, наглашавајући да то није само његово питање, него свију нас. Наглашава да је све чинио да би се отклонио тај неред у набавци соли успјед неуредности друштва, које лиферије са нашу државу, а тај недостатак опажало се чешће.

Уговор склопљен са друштвом јавних отоманских дугова био је повољно склопљен, те и акс је била неуредност у лифериовању соли, ипак се пропустило, ма да се преко нашег отправника послова у Цариграду, као и консула у Скадру, радило да се уредније врши лифериација ипак ове године као што се види учинили су велику штету нама. Ја сам покушао добавити на њихов терет са из Италије, пошто имају своју каузију као и друг код нас. Но буду ли и даље неуредни, са њима ће се раскинути уговор, а склопити са другим, који би био повољан по нас.

М. Николић, захтијева да се уговор прочита.

Мин. Вукотић напомиње да му није приручи, али да је готов то свагда учинити.

М. Николић напомиње да из говора г. Министра ипак не види никакву сигурност да и опет неће бити недостатка соли.

Министар Вукотић говори да је јасно казао да се немамо чега бојати од тога, и да за сад имамо довољну количину соли, а да ће се у толико склопити поновни уговор или са тим друштвом, или са којим другим.

Предсједник даје 10 минута одмора.

Прелази се на трећу тачку дневног реда:

Извјештај одбора за молбе и жалбе.

Извјестилац **М. Буквић** чита извјештај о молбама и жалбама: Тодора Комненића, бив. капетана из Пилатова; Зега удовца Мараша Ђеловића, из Затријепа; Јована Жујића богослова, из Призрена, Ђура и Вида Мартиновића са Цетиња, Анђе Бошковић удове из Котора, Сима Радовића из Језера, Милића Станишића, из Подгорице; Милосаве Ђуровић, са Цетиња; Сима Миколића, из Пиве; Милвоја Зарубице, из Дробњака; Луке Шћепчевића, из Подгора; Љуба Војводића, из Колашина; Тодора Вујића, из Колашина; Алексе Поповића, са Цетиња; Спаса Крелића, из Лутова; Кеја Дрљевића, из Колашина; Јована Радичевића, из Подгорице; Арса Меденице и Мата Влаховића, из Колашина и Рада Марића, из Бара, да се одбину као ненадлежно поднешене у смислу чл. 100, тач. 3. скупштинског пословника.

Молбе пак и жалбе: Стане Пера Ђоковића, из Никшића; Стане Ђ. Дрекаловића, са Цетиња; Станише Станишића, са Пелева Бријега; Стојана Ивановића, из Златице; Маше удове Јока Мичетића и Мојсија Поповића, из Брскута; Вука Бојовића са друштвом из Жабљака; Бошка Мићановића са друштвом из Бориља; Јованка Јабан, из Полимља; Велике кап. Туја Вујовића, из Пипера; Павла Караџића, из Жабљака; Марка Рашчанина, из Липова; Плате Пекићеве, из Грахова; Константина Микића командира, са друштвом из Велике; Мићуна Павићеве, секретара министарства са Цетиња; Блажа Врбице са Његуша; Анђе Ђурашковић, учитељице из Подгорице; Стоје Р. Ковачевић, из Никшића; Мире Ђура Ђеловића, из Никшића; Петра Н. Рајковића, из Пипера; Милована Бошковића, судије са Цетиња; Љубице Уроша Шавлића, из Жабљака; Јована Грчића, из Никшића; Пауна Вујовића, из Орахова; Лазара Чобелића, учитеља са Цетиња; Лазара Шћепановића, из Колашина; Виде Лазаревић, из Васојевића и Стевана Радонића, са Цетиња. Које је молбе и жалбе одбор у смислу чл. 100, тач. 1. скупштинског пословника, упутио надлежним министрима да о њима даду своје мишљење.

Скупштина је усвојила прву и другу тачку извјештаја.

Извјестилац чита трећу тачку у коме се на основу чл. 103. пословника скупштинског, о молбама и жалбама поднешеним, не ради више ништа, и на име Станише Столишића са Пелева Бријега; Стојана Ивановића, из Златице; Мојсија Поповића, из Брскута; Вука Бојовића, из Жабљака; Борка Мићановића, из Бориља; Мићуна Павићеве, секретара министарства са Цетиња; Андрије Калужеве, из Љуботиња, у смислу чл. 99 ал. 2. скупштинског пословника, на основу цитираног члана и молба Јоване Мартиновић, које су посланици узели за своје предлоге.

И трећу тачку извјештаја Скупштина усваја.

Извјестилац, прелази на 4. тачку извјештаја. — Одбор доноси своје рјешење пред скупштину поводом молба и жалба: а на име: Стане Јована Матановића којој се даје према одговору Министра Унутрашњих Дјела пензија за године службе њеног мужа, са чиме се и одбор сложио.

М. Николић, поводом тога говори, да се не може одредити пензија удове Матановић, из узрока што је њен муж био у почетку писар капетански, а о усвајању године службовања за пензију још није рјешено дали ће имати пензију или не.

Предсједник Ђукановић, такође се не слаже са одбором, напомиње да је Скупштина донијела рјешење, да Влада одреди комисију која ће регулисати пензије у земљи, те док та комисија не буде успостављена противан је да се по оваквим молбама доноси ма какво рјешење.

Др. Дрљевић министар правде, такође је за ту комисију, а што је влада коме и одобрила овом сличан случај, не имајући законитог рјешења пред собом, базирала се на ранију праксу.

Предсједник, предлаже мотивацију за прелаз на дневни ред, да се никоме не могу уважити године службе проведене у звању капетанског писара, док предходно комисија не донесе своје мишљење и док Скупштина начелно то питање не ријешити, коју мотивацију и Скупштина прима.

Извјестилац, чита рјешење одборско поводом поднешених молба и жалба, по ком се у смислу чл. 103, тач. 2. имају исте унутити Књ. Влади да ова по увиђајности поступи; а на име: кап. Андрије Радовића, из Мораче и Сава Андрића са Његуша, — које рјешење и Скупштина усваја.

Поводом молбе професора Шпира Томановића, којом тражи да Скупштином уважене године службе за пензију, проведене на страни, буду уважене и за периодске повишице. Одбор предлаже да му се молба удовољи, рачунајући да скупштинско рјешење којим су му уважене за пензију године службе, проведене на страни, само по себи даје истом право и на периодске повишице.

Р. Бошковић, напомиње да је Скупштина ријешила само да му се уваже године службе проведене на страни, а не и повишице на исте.

Извјестилац Буквић, заступа одборско гледиште.

Д-р Радловић, напомиње да кад би се тим скупштинским рјешењем обухватило обоје, што би се исти обраћао Скупштини са молбом.

Министар правде д-р Дрљевић је противан напомену д-ра Радловића. Он захтијева да Скупштина своје рјешење протумачи.

Вуко Кривокапић мисли, да Скупштина уважавањем Томановићу године службе проведене на страни, није мислила и на уважавање периодских повишица.

Ђ. Милановић види великог непријатеља у сувишним и неразумним пензијама, те истиче живу потребу регулисања питања о пензијама. Што се тиче Томановића, он је за то, да му се платне повишице признаду.

Ј. Дрљевић налази, да је пензионско право шире од права на повишице плате, те да то шире право садржи у себи и ово мање право. Мисли, да је Томановић, добијањем пензионског права за службу проведenu на страни, тим добио право на периодске повишице за исто вријеме.

М. Ђукановић указује на многе сличне случајеве, те упозорава на опрезно поступање у рјешавању овог питања.

Извјестилац Буквић сматра, да Томановићу треба уважити, ако не године проведене на страни, а оно бар вријеме проведено у Црној Гори као контрактуралном наставнику.

Р. Радовић је такође за то, да се Томановићу уважи вријеме проведено у контрактуралној служби код нас.

Скупштина је одбила Томановићеву молбу са 23 против 23 гласа уз 1 задржани.

Даље, одбор је предложио а Скупштини уважити, да се молба Маше удове Јока Мичетића из Улице, препоручи владином призрењу у смислу чл. 103, т. 3. пословника.

Сједница је закључена у 5^{1/2} сати послје подне, а идућа ће се накнадно заказати.

Секретар, Д. Петровић Предсједник, М. Ђукановић

ЗАПИСНИК XV РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ држане 14. децембра 1909. год.

Председавао предсједник, М. Ђукановић Секретар, С. Драговић

Присуствовали су г.г. министри: војни и финансија.

Сједница је отпочела у 9 сати прије подне.

Прочитане су у изводу молбе и жалбе: Стане Томановић са Кошћела, Миленка Јокића из Велике, Рада Ђуровића из Никшића, Милутина Церковића са Тушине, Николе Костића са Цеклина, Пера Вукотића из Подгорице, Маша Булаића са друштвом с Грахова, Стануше Бановић са Љуботиња, Илије Марковића из Дражевине и Петра Бољевића са Цетиња.

Прочитана су два приједлога посланика Н. Грујића за израду колског пута од Пелева Бријега до Лутова и за подизање моста на Ријеци Ножници.

Прочитан је акт предсједника Министарског Савјета и Министра иностраних дјела д-ра Ј. Томановића односно приједлога за измјену чл. 54. Устава.

Пријешло се на дневни ред: претрес пројекта војно-кривичног закона. Извјестилац је С. Ковачевић и он је прочитао одборски извјештај, којим се пројекат у начелу прима, а у појединостима чине измјене и допуне.

У начелу је говорио само министар војни М. Мартиновић. Вели, да су се досада војни судови, при изрицању пресуда за злочине и пријеступе војничке природе, придржавали грађанског кривичног законика, који је у томе био непотпун, јер њиме нијесу предвиђени и сви злочини и пријеступи војничке природе, ушљед чега се осјећала потреба војно-кривичног закона. Напомиње, да је код нас војска и народ једно исто и да злочини и пријеступи грађанске природе, који се једнако дешавају у грађанском животу а и војничком, али нијесу чисто војничке природе, остављени су и надаље, да се регулишу грађанским кривичним законом, те пројекат војно-кривичног закона обухвата само оне злочине и пријеступе, који су чисто војничке природе. Истиче, да се при изради овога пројекта имало у виду особито народни карактер и дух, као год и строги појмови о војничкој дисциплини. Слажући се у свему са мишљењем Држ. Савјета као и одбора за проучавање истог, увјерен је, да ће овај законик допринијети учвршћивању реда и дисциплине у војсци, одговорити свима потребама војске и бити сталан и добар руковођа војним судовима при изрицању пресуда за злочине и пријеступе војничке природе, те исти Скупштини најтоплије препоручује.

Пројекат је усвојен у начелу једногласно.

Пријешло се на посебан претрес истог. Извјестилац је Ј. Вукотић и чита.

Чл. 1. примљен је по пројекту с измјенама одборским, без дебате.

Чл. 2. Ј. Дрљевић налази, да треба „пријеступ“ замјенити с ријечју „преступ“ као што је и одбор учинио, ради једнакости са оним, како је у кривичном законик у предвиђено, а и с тога, што наш народ „пријеступ“ каже за стоку кад ова пријеђе из једне у другу браћевину.

Ж. Драговић налази, да је према правилима Српског језика тачније употребити ријеч „пријеступ“ но „преступ“.

Чл. 2. примљен је по пројекту.

Чл. 3. и даљи до чл. 56., који је постао чл. 55., усвојени су по пројекту и извјештају, без дебате.

Чл. 58. Р. Ракочевић налази, да је казна предвиђена у истом сасвим блага, те предлаже, да та казна буде до 5 година и лишење чина.

Извјестилац Ј. Вукотић сматра, да је довољна казна до 4 године, као што је пројекат предвидио, а у сваком случају шљедоваће казна лишење чина.

Чл. 58., који постаје чл. 56., примљен је по пројекту с допуном одборском.

Даљи пак чланци до чл. 100., који постаје чл. 98., примљени су по пројекту и извјештају, без дебате.

Сједница је закључена у 11^{1/4} сата прије подне, а друга је с продужењем дневног реда заказана за данас у 3 сата послје подне.

Секретар, С. Драговић Предсједник, М. Ђукановић

ЗАПИСНИК XVI РЕДОВНЕ СЈЕДНИЦЕ ЦРНОГОРСКЕ НАРДНЕ СКУПШТИНЕ држане 14. децембра 1909. год.

Председавао предсједник, М. Ђукановић Секретар, Д. Петровић.

Присуствовали су г.г. министри: унутрашњих дјела, војни, финансија и правде. Сједница је отпочела у 3 сата послје подне.

Прочитан је записник претпрошлог састанка и он је усвојен с испразном министар правде Дрљевића.

Пријешло се на дневни ред: наставак посебног претреса пројекта војно-кривичног законика.

Претрес се наставио код чл. 101. који постаје чл. 99., и он је примљен по пројекту и извјештају без дебате.

Даљи чланци до чл. 134., који постаје чл. 130. остали су по пројекту и извјештају, такође без дебате.

Ј. Дрљевић предлаже, да се завршна реченица чл. 135. замјени са изразом: „а у мобилном или ратном стању робијом, али при отежавајућим околностима смрћу“.

Извјестилац Ј. Вукотић мисли, да се оно, што Ј. Дрљевић хоће, само собом разумије, кад је казано „робијом или смрћу“, али ако је Скупштина вољна прихватити Дрљевићеву редакцију, он јој се не противи.

Чл. 135., који је постао чл. 131. примљен је по пројекту заједно с Дрљевићевом редакцијом.

Даљи пак чланци, све до краја, остали су по пројекту и извјештају без дебате.

По исцрпљеном посебном претресу приступило се коначном гласању пројекта војно-кривичног закона, и он је као такав, примљен са 49 против 1 гласа.

Предсједник Ђукановић дао је 10 минута одмора, а послје овога наставио сједницу и прије прелаза на дневни ред саопштио, да је г. министар правде изјавио, да ће 16. о. мј. одговорити на питање посланика Милановића, односно пројектирања закона о нашљеству.

Пријешло се на 2. тачку дневног реда: претрес извјештаја верификационог одбора по накнадном избору народног посланика за капетанију андријевићу.

Верификациони одбор, рјешавајући Вукотићев избор, разишао се у мишљењу, јер док су Ш. Мартиновић и д-р Радловић за то, да се избор оснажи, дотле су Ж. Драговић и М. Татар за то, да се оснажење избора одложи док се потребни изборни списи прибаве, тражећи и једни и други строгу истрају по несталим изборним списима.

Извјестилац је за прво мишљење Ш. Мартиновић, а за друго М. Татар, и они су прочитали своје извјештаје.

Министар унутрашњих дјела Ј. Платенац, Ш. Мартиновић, министар правде д-р С. Дрљевић и Ј. Вукотић говорили су у прилог оснажења Вукотићева избора и једнаког су мишљења, да се избор оснажи, истичући у главном да је очувана материјална страна изборног закона, пошто је у избору извршена воља бирача, позивајући се још и на то, да је био само један кандидат и да нема жалбе противу избора.

А. М. Татар и Ж. Драговић говорили су у прилог свог извјештаја, износећи против-разлоге и позивајући се на поједине прописе закона о изборима народних посланика, те остају стално при свом извјештају.

Па је Вукотићев избор оснажен већином гласова.

Сједница је закључена у 5^{1/2} сати послје подне, а идућа ће се накнадно заказати.

Секретар, Д. Петровић Предсједник, М. Ђукановић.

О нашем зајму.

Г. Чедо Мијаговић, бивши министар финансија Краљевине Србије, пише из Лондона биоградском „Трговинском Гласнику“, што слиједи:

„Свакоме доброте Србину биће мило чути, да је упис на први црногорски јавни зајам у Лондону закључен са потпуним успјехом. Истина сума зајма није већа од шест милијона круна; али много пута теже је емитовати мален но односно повелик зајам, а то је нарочито тако случај на овом великом свијетском тргу какав је Лондон. Кад сам чуо да ће се прошле недјеље отворити јаван упис на црногорски зајам, ја сам се побојао да он неће повољно испасти. Знао сам истину врло добро, да су Црногорци још од Гледстонова времена уживали живе симпатије у Енглеској, и да је Књаз Никола лично свагда добро стајао на двору Сент-Џемском. Али у једном практичном народу, какав су Енглези, платонске симпатије стоје у срцу у коме нема злата, а злато се држи у кеси у којој нема срца. Црногорци су могли и даље уживати топле симпатије енглеске а да њихов први јавни зајам не нађе никаквог практичног одзива. Бојао сам се да црногорски зајам неће наћи одзива: зато што су финансијски извори Црне Горе овлашњем свијету врло мало познати, што Црна Гора до сада није имала јавнога дуга па се и не зна, да ли би она могла и хтјела да своје финансијске обвезе тачно испуњава,

што велика публика зна за јунаштво и патриотизам Црногораца, али не зна каква им је привредна снага, и какав ред у финансијама. Осим тога десило се да овдашњи новчани трг баш у ове дане не плива у изобиљу од новца, да је званичан дисконт Банке Енглеске још једнако доста висок, и да је у опште пажња свих кругова више или мање заузета узбуђењем и агитовањем за опште изборе, који тако непосредно предстоје. Све те околности испуњавале су ме бригом, да упис на црногорски зајам неће успјети. Што је тај зајам поред свега тога прошле недјеље у Лондону потпуно уписан, то показује најубједљивије да Црна Гора ужива не само симпатије политичких кругова него и повјерење несентименталних финансијских кругова. Тај финансијски успјех Црне Горе на лондонској пијаци значајан је комплимент Црној Гори у сваком погледу. Тај финансијски успјех њен уједно је и један моралан и политички успјех, који отвара нов један и простран хоризонт најбољих надања за будућност. Право је да се и ми сви Срби ван Црне Горе томе успјеху њеном зарадујемо и да јој на њему честитамо.

Успјех је тај толико значајнији, у колико су услови под којима је зајам закључен, како ја налазим врло повољни. За петпроцентну обвезницу од 100 круна Црна Гора добија чистих 86 и по круна. За један први зајам то је курс далеко бољи но што сам ја могао добити за први српски зајам године 1881. Што је још значајније то је, да енглеске банке, које су овај зајам емитовале, нијесу тражиле никакве особите гаранције, а још мање какву непосредну контролу или надзор над манипулацијом оних прихода државних од чистог приноса од којих ће се на првоме мјесту исплаћивати ануитет, годишњи интерес и отплата. Енглески кредитори Црне Горе задовољавају се просто једном писменом изјавом црногорског министра финансија, да ће се од чистог приноса царина и монопола соли на првом мјесту исплаћивати ануитет на тај зајам, и то је све! Наравно да је министар финансија могао такву изјаву дати само на основу закона, који је црногорска Народна Скупштина воћарала 21-ог јуна ове године.

Публика (односно уписивачи на овај зајам) куповала је 5 — процентне црногорске обвезнице по 97 за 100. Разлика између овог емисионог курса и цијене од 86 и по нето, коју је финансијска група платила Црној Гори, износи 10 и по. Али како је група узела на себе све трошкове око емисије зајма (који су баш за мален зајам односно велики), око задобивања коте на лондонској берзи, око плаћања штемпла и око израде привремених и дефинитивних обвезница, онда је јасно да се група задовољила са односно незнатном добити за себе. И у томе погледу овај се први црногорски зајам одликује од многих других зајмова.

Цијелим послом око преговарања и закључивања овог зајма руководио је г. Милоје Јовановић, начелник министарства финансија у Црној Гори, али је непосредне преговоре водио и највеће заслуге за срећно закључење овог првог црногорског зајма има г. д-р Јован У. Јовановић, шеф српске трговачке агенције у Лондону. Како чујем руско-хинеска банка уписала је за своје наредбодавце из Петрограда пун милијон круна на овај зајам. А једна француска банка изјавила је жељу да јој се уступи половина цијелог зајма, али јој се није могло учинити по вољи.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Буганци и рујбе

(Промрзле руке или ноге)

И зима има својих болијести. Јака хладноћа, студен вјетар и влага изазову често необичне промјене у појединим дјеловима тијела — било у облику назеба или баш и правих смрзотина. А ако су руке и ноге највише изложене хладноћи, вјетру, влази, непогодама и мјенама: сасвим је природно, да баш ти дјелови нашега тијела прозебу или промрзну. Зато није чудо што и код нас — нарочито по селима — можемо често наћи на особа са промрзлима рукама или ногама. Не мислим на онај степен промрзлости тих дјелова гдје већ дође до распаѓања меса и костију и опаѓања прстију, него на оне блаже појаве, које наш народ познаје под именом буганца (обично за руке) и рујбе (обично за ноге). Поцрвене, помодре и набухну чланици, или други дјелови руке или стопале, па ужасно сврбе или бриде (нарочито у топлоти) — тако, да болесник муку мучи. а ако то још занемарим, набрекну му и изврскају се оболели дјелови толико, да њима једва може служити. Најпослије се расприште и разрађају, па је онда још веће невоље. — Све то траје махом само за вријеме зиме, а чим настану топлији дани, то се појави помало губе и изгубе... да се прве зиме и онег јаве. У тежим случајевима трају и цијеле године, па се често упорно држе и годинама.

Од промрзлих руку и ногу болују највише младе и слабуњаве особе, па онда чељад са спорним крвотоком (хладним рукама и ногама) ако доспију у незгодне прилике. Буганца се нарочито често јавља код особа, које голих руку раде на цичи-зими — све догле, док им не помодре, и док се тако не укоче да их морају „кривити“. Још чешће болују од буганце радници, који гдјегод на пољу или у незграјаним просторима чешће оквасе руке — н. пр. рибари, лађари, пиљари (вадећи кисео купус из кане, или краставце у туршији из бурета), бакали (продајући рибу из саламуре) и т. д. Сем тога буганце има по гдјекада и по школама или заводима са интернатима (нарочито женским), гдје се слабо у пећ налаже, и гдје дјеча мало рукама покрећу и раде.

Рујбе је опет болест оних особа, које по ваздан на цичи-зими више стоје него што се крећу (н. пр. војници на стражи, пиљари, момци по дућанима и т. д.), или људи, који се служе неподесном обућом. Према томе од ње често болују сељаци, што им се зими на лапавици и снјегу у неподесној обући ноге уквасе и укоче. Од варошана болују опет од рујбе разнежене женскиње у лакој и тијесној обући. Најпослије може се десити, да од рујбе оболе и школска дјеца — нарочито, ако је школа непатосана или јој је патос искварен, а при томе сједиште такво, да се баји ногама не ослањају на (дрвену) пречагу скамије, него о сам под.

Већ по овим напоменама ласно је погодити, шта нам ваља чинити, да се од буганце и рујбе сачувамо. Прије свега ваља руке и ноге већ зарана — с јесени — спремати и навикавати, да боље поднесе хладноћу и влагу, непогоде и мијене у топлоти. С тога ће особе, које се боје тих болијести, добро учинити, ако руке и ноге често перу — и то неизмјенце: сад у врелој сад у хладној води. Исто ће тако боље проћи они, који имају обичај, да с времена на вријеме руке и ноге добро протрљају „промасирају“ — нарочито ако им хладне или тону. — Ређе ће боловати од тих болести и они, који већ с почетка зиме почну носити топле, простране рукавице, или (још боље) плетене, вулене паруквице; а на ногама чарапе да кољена (али без стегнутих појеза), назувке и поуздану, комотну обућу, у којој се нога не може сквасити. Варошани нека опет имају на уму, да кожне („гласе“) рукавице — нарочито ако су непостављене и тијесне — баш изазивају буганцу, а кожна, лака и тијесна обућа (н. пр. плитке женске ципеле) рујбу. За мушку плету је грудвање и санкање прилика, кад им могу руке и ноге промрзнути — нарочито, ако иду без рукавица или у лакој обући. А још пријед ће се то десити, ако онако мокри, прозебли и укочени одмах трче врелој пећи или отвореној ватри. Исто то вриједи и за сељаке у онацима. С тога се у оваким приликама пази, да промрзнута чељад догле не прилазе пећи или ватри, док најпријед прозебле, укочене и утрнуте дјелове снјегом или хладном водом добро не истрљају, па онда топлом (вуленом) крпом не избришу. Које се може, нека пази, да на цичу-зиму и хладан вјетар не иде мокрих руку или уквашених ногу. Ко баш и зими мора сваки час рукама по каквој течности захватати — као што је н. пр. случај код рибара, лађара, пиљара, бакалина и т. д. — боље би учинио, да за тај посао обуче рукавице од гуме — нарочито ако је већ

од буганце натрусан. Пиљарице јако гријеше, што за вријеме чиче-зиме сваки час своје промрзле и укочене руке „краве“ — над лонцем, у коме је живе жеравице. Боље би пролазиле, да их почешће снажно протрљају док се год не загрију — ако већ не могу у свом послу носити топле рукавице.

Кад се већ буганци или рујбе покажу и развију, препоручују љекари за прве појаве: јаке кретање и трљање („масирање“) оболелих дјелова — нарочито код слабуњавих особа. Сем тога добро ће се помоћи таким болесницима, ако оболеле дјелове паре у топлој (управо врелој) води, која је мало закишељена, па их иза тога још и добро протрљају („промасирају“). Неки мажу црвена, отекла и вредовна мјеста једном тинктуром (10% -ним раствором камфор-колоенијума (из апотеке). А коме се већ на оболелим мјестима отворе дубље враске, приштеви или ране, тај не смије оклијевати, него мора што прије љекарске помоћи тражити.

(„Здравље“)

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Историја српскога народа. У издању књижарнице Пахера и Кисића у Мостару, изашла је из штампе „Историја српскога народа“ за III и IV разред српских основних школа, коју је израдио Стево Калужерчић, управитељ српских основ. школа и више дјевојачке школе у Сарајеву. — Књига износи 11½ штампаних табака, са 69 дивотно израђених слика, а цијена јој је 1 круна (односно перпер).

Према мишљењу извесних стручњака иста је не само најпотпунија историја српскога народа за основне школе, него и *права народна књига*, те се сваком препоручује.

Закон о позоришној цензури у Енглеској. У Енглеској је био израђен пројект закона, којим се укида досадашња полицијска цензура позоришних комада. Међутим нови законски пројект забрањује представљање таквих комада, који су против морала или садржавају увриједу неких лица. Представљање комада је забрањено још и тада, ако се на позорници представљају жива или недавно умрла лица; ако се вријеђају религиозна осјећања; ако подстрекавају на преступе; ако вријеђају пријатељске односе Енглеске с другим државама и најзад, ако нарушавају јавни мир.

Тај закон важи за сва позоришна и орфеумска предузећа. Њима се пак даје право и директорима позоришта, да допуштају или не, пушење дувана по позоришту.

Француској

— приликом доласка њене ескадре у Бару —

О триумфе горди просвјетних вјештина,
Расаднице вјечног сјаја и цигине;
Не одиша никад ни једнога сина,
Што за славу твоју незнаде да гине....
Угледу прогреса, знања и културе,
И смјели вјеснице слободе и правде,
Што гигантски прође кроз вихоре, буре:
И Европи лучу божанствену даде.....

О велика земљо, врту свих љепота,
Љубитељко моћна славне Црне Горе:
Жељно ти похита ратоборна флота,
Да поздрављивања слободно море.

Свештани симболе чисти и поштења,
Твоја жарка љубав свагда не пратила,
У тешким данима борбе, искушења:
Ти си нама прва у помоћи била.....

И данас, када смо просвећени, јаки:
Ти цијеломе свијету отворено каза:
Да у Црној Гори волиш камен сваки.
Ц'јениш, и поштујеш Великага Књаза.
Цетиње, 18. децембра 1909. г.

Мићун М. Павићевић.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Министарске и др. вјести. Председник Министарског Савјета, министар иностраних дјела, г. д-р Ј. Л. Томановић, отпутовао је у прошли четвртак у Бар. — Са њим је отпутовао и председник Државног Савјета и Народне Скупштине, г. М. Ђукановић.

У Бару се пак од прошле недјеље налази и министар војни, г. бриг. Митар Мартиновић.

Личне вјести. Просвештени Епископ рашко-захумски, г. Кирил Митровић, повратио се у Острог.

Из Народне Скупштине. У петак и суботу водила се у Скупштини дебата о предлогу буџета за 1910. год., те је исти на крају усвојен са 45 противу 3 гласа, уз незнатне измјене, према предлогу Фи-

нансијског Одбора. — Тако је Скупштина окончала и тај важни посао, поред свих оних закона који су били на реду.

О нашем зајму. На другом мјесту доносимо опширнији извјештај о нашем државном зајму, из којег ће свако моћи видјети на какав је одзив исти наишао на страни и под каквим је условима закључен.

Државни календар. Изашао је из штампе државни календар Књажевине Црне Горе, за 1910. год. — Исти се може добити у свим овдашњим књижарницама. Цијена му је 1 перпер.

ТЕЛЕГРАМИ

Биоград, 13. децембра. У тајној сједници, министар војни извјестио је о наоружању извршеном зајмом од 1906. год., те је поднио списак новог ратног материјала, који би се имао набавити.

Букурешт, 13. децембра. Парламенат је одобрио са 65 против 8 гласова трговачки уговор са Аустро-Угарском.

Услед судара двају влакова код станице Ухерско, осам особа је усмрћено.

Биоград, 14. децембра. Министар турских финансија Цавид-беј, стигао је јутрос овамо из Софије, те је посјетио Миловановића.

Цариград, 14. децембра. Инжињери, који су отпочели проучавање на траси дунавске железнице, стићи ће сјутра овамо, да чекају инструкције од главне дирекције у Паризу.

Цариград, 15. децембра. Услед неспоразума, који је настао у ствари Линча (која се односи на концесију пловитбе дату једном енглеском друштву), младотурска странка одлучила је да тражи промјену великог везира. Хаки-беј, посланик у Риму, који је означен од стране младотурске странке за великог везира, примио се те понуде. Према другој версији, био би именован великим везиром Тефик-беј, посланик у Лондону.

Париз, 15. децембра. Приликом претреса буџета за иностранство у парламенту, Пишон је истакао анексију Босне и Херцеговине и проглашење независности Бугарске, дотакнувши се и критског питања, те је на крају нагласио, да вањска политика француске одговара њеним интересима и иде у прилог одржања мира.

Цариград, 16. децембра. Бивши црногорски отправник послова Грегорић, представио је јучер Порти новог отправника послова Поповића.

Велики везир предао је Султану своју оставку.

Софија, 16. децембра. Краљ са министрима посјетио је јучер руски изложбени пароброд, који се налази у Бургасу.

Беч, 17. децембра. Господска кућа усвојила је трговачки уговор са Румуњском. — Извјестиоц Сомерел, нагласио је потребу да се закључе трговински уговори са Грчком, Црном Гором и Турском.

Цариград, 17. децембра. Султан је уважио оставку, коју је поднио велики везир Хилми-паша.

Према листовима, у пројекту трасе за јадранску железницу, ова би изашла на Скадар, прелазећи преко Пећи, Ђакова и Призрена.

Севастопол, 18. децембра. Царска јакта „Стандарт“, са царском породицом стигла је иза поднаовдје.

Беч, 19. децембра. Ђесар је одликовао министра председника Бинерта, великим крстом Леополдова реда.

Атина, 19. децембра. Пуковник Констатинидес именован је за министра војног.

Цариград, 19. децембра. Увјеравају да је посланик Русије обећао бугарском Екзархату да ће посредовати код Порте, због затварања масе бугара у Македонији.

Биоград, 20. децембра. Скупштина је одложена до 16. јануара 1910 г.

НИКОЛА КНЕЖЕВИЋ

ТРГОВАЦ

НА ЦЕТИЊУ

РЕЧТО, КОЈЕ ПАЗИ НА ГЛАС
СВОГА ГОСПОДАРА
ЗАШТИТНА БИЛЈЕГА

ЗАСТУПНИК ПРОДАЈЕ

најсавршенијих грамофона и плоча куће „The Gramophone Company Ltd“.

Ниједна кућа не би требала бити без грамофона, јер је он у кући весеље, разговор, пјесма, свирка, шала и све, што човјек може пожељети — он је најбоља разбјерка. Додатком грамофона човјек има прилике чути разне народне пјесме и свирке како наше црногорске, тако и из свијех крајева српскога народа; разне црквене пјесме и најбоље мелодије свијех других народности: хрватске, руске, чешке, њемачке, француске, италијанске, мађарске, турске, па и арбанашке, које је поменуто друштво преко нарочитијих својих изасланика покупило.

Све се то може наћи у овом заступништву као и код саме фабрике, која са Црном Гором једино ради преко овог заступништва. Тако се исто моће наћи и остале ствари, које су за грамофон: мембране, феде, кључеви, игле ит.д.

Напомињем поштованој публици, да су плочама цијене знатно снижене и то: већим грамофонским плочама са смеђом етикетом и зонофонским, које су двостране а од 25 1/2 цм. — цијена је по 4 перпера, а мањим по 2 перпера.

Поруџбине извршујем франко Цетиње, а уз поузеће шаљем, кад добијем од поручиоца унапријед трешину укупне суме односно поруџбине.

Цијеновнике, у којима је стална цијена, шаљем бесплатно.

Препоручујући се за поруџбину, с поштовањем

НИКОЛА КНЕЖЕВИЋ

трговац

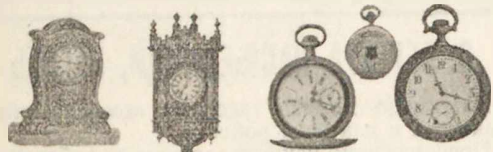
П. п. бр. 710 1,4

ГАЛАНТ-РИСКА РАДЊА

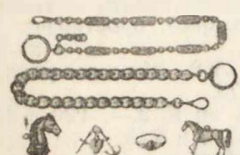
Николе Кнежевића

— ЦЕТИЊЕ —

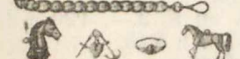
Препоручује:

САТОВА, све врсте: златних, сребрних, никлених, и челичних, џепних, столних и зидних;

ЛАНЧЕВА за сатове и привјеса за исте свију врста;
НАКИТА сребрног, дубле и златнот, као: прстење, броши, бурме, нуцад и т. д.

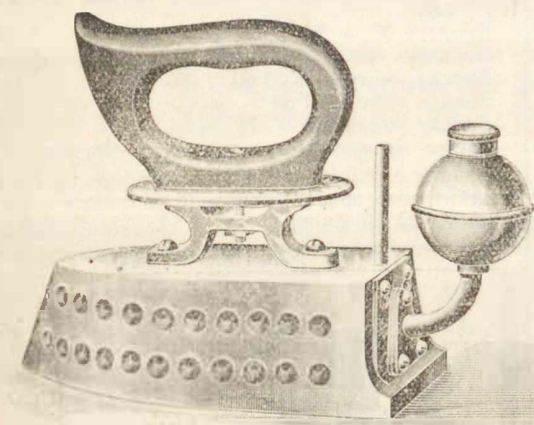
ШТАПОВА најмодернијих и најљепших, а такође и велики избор парфимерија;

ГРАМОФОНА са плочама најновијих српских, домаћих, арбанашких и других мелодија, за које шаље цијеновнике бесплатно;

ОЧАЉА, цвикера разних врста са тачним мјерама и велики избор догледа;

СУМПРЕЦИА најновији изум са шпиритусом, од којих се не добија главобоља, што се особито препоручује нашим домаћинама, пошто су, учињеним пробама, показали као одлични и практични успјех.

ЦИЈЕНЕ УТВРЂЕНЕ

ПОСЛУГА БРЗА И ТАЧНА

Уз трговинску радњу обдржава се и радионица

за поправку сатова, очала и грамофона, у којој ради потпуно спреман и вјешт радник.

П. п. бр. 677 2,4

ОБЈАВА

Царска Отоманска Легација јавља турским поданицима, који се налазе у Црној Гори, да је ријешено и одлучено уписивање у војску, како немуслимана тако и оних свију држављана, као н.пр. Цариграђана и других, који су били искључени од војне обавезе, и то они који су рођени у годинама од 1883 до 1888, дужни су се обратити Турским конзулатима у Подгорици и Улцињу у року од једног мјесца дана, ради детаљнијих обавијештења односно војне обавезе, као одкупом ослобођења и начина службе ит.д.

Број 11890. Из Царско-Отоманске Легације 18. децембра на Цетињу. Р.93 бр.709 1,1

ПАРНИ МЛИН са машином јаком шест коњских снага, која при млевењу чисти пшеницу од уроднице, а који постоји на Цетињу, продајем из слободне руке или тражим стручно лице за ортак, које би представљало гаранцију за солидни рад, а капиталиста се не тражи.

За подробније услове обраћати се потписаном. Хафис Селман Пашић Подгорица Р.53 бр.671 3,3

НА ЗНАЊЕ

Отворио сам нову кафанску радњу у Скадру улица „Гухадолу“ кафану „Shkodra“ уређена по европски, снабђена разним пићем, ладним јелом, разних чоколада, конфета, колача, компота, дописница, разних новина и т. д. — услуга брза, цијене умјерене. Скадар, 16. децембра 1909 г.

Споштовањем Франо Лешин (дебели) Р.46 бр.683 1,2

Продаје се кућа на Ријеку на најљепшем мјесту на ри-ву, у којој станује трговац Колић. Ко жели купити нека се обрати Р.24 бр.679 3,3

г-ђи Анђи Краљевић.

Поштанске марке поништене црногорске и осталих балканских земаља купујем — сваку количину — по најбољим цијенама. Поштом и понуде на адресу: А. Weisz, Briefmarkenhandlung. П.п. бр.591 7,9

Wien I. Adlergasse, 8.

Д-р Х. КУСЛЕФ

дипломирани зубни лекар — Ријека Црнојевића

Стављам на знање поштованој публици, да ћу мој зубољепарски кабинет од 15. децембра текуће године премјестити на Ријеку Црнојевића. Р.25 бр.678 3,3

Потписати купио је, каре и кароце г. Ника Вујчића из Котора, те се препоручује свима његовим муштеријама за прегон робе и путника Котор-Цетиње и обратно. Услуга брза, цијене умјерене. С поштовањем Иво Радановић трговац из Котора. Р.37 бр.696 1,3

У недјелу 27. децембра т. г. потписати одбор држаће полугодишњи помен свом преминулом председнику

попу Марку Мартиновићу

у храму св. Јована у Бајицама у 9 1/2 сати прије подне, што са овим ставља до знања свима нашим и покојниковим пријатељима и познаницима. Бајине, 18. децембра 1909. Р.47 бр.708 1,1

Црквени Одбор.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашега никад незаборављеног сина

† БУРА

ученика III. раз. цетињске гимназије

који послје дужег боловања, а у цијету своје младости умрије у свом родном мјесту Орасима 8. ов. м. указата су нам многа саучеља, те сматрамо за особиту дужност овим путем изјавити нашу најсрдачнију благодарност: цетињским лекарима, који се трудише да покојника смрти отргну, покојниковим наставницима и многобројним друговима, који га у болести похађаху, храбраху и болест му ублажаваху.

Хвала нашим пријатељима: Ђиновићима, Ђелицама, Команима, Грачанима, Прогиновићима, Ђепетићима, Рележанима и Штитарима, који на глас смрти, уз пркос онако хрђавом времену, а у онако великом броју похиташе, те нашег покојника по народном обичају ожалише и до вјечне куће пошатише.

Хвала свештенику Петру Вуковићу који свети обред изврши; хвала учитељу Видаку Пејовићу са ђацима, који се онако дирљивим говором са нашим покојником опрости.

Хвала браћи Орашанима, који нашег покојника у болести непрестано похађаху и онако брацки ожалише.

Хвала свакоме, ко нам је ма којим начином указао саучеље у нашој великој жалости.

Ораси, 10/XII. 1909.

Ожалошћени: Отац Марко, мајка Илинка, браћа: Лазо, Мило, Божо, и Иван Пејовићи са осталом породицом. Р. 182 број 706 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском наше жалости, која нас снађе смрћу нашег доброг мужа, односно оца и ђеда

† ПЕРА КОСТИЋА

учитеља у пензији

који се 1. овог мјесца у 76. год. свога живота послје скоро једногодишње болести пресели у вјечност, — неможемо пропустити, а да овим путем не изјавимо:

На првом мјесту нашу доживотну благодарност и признање Његовом Краљевском Височанству Књазу Господару и Његовом Узвишеном Дому на пажњу и указана доброчинства нашем милостивом покојнику још од времена, кад је пријед 1862. год., после смрти свога оца чувеног Косте Брка — Кујунџића, кога су Турци као свог крвног непријатеља отровали, — као момче са своја два брата ускочио из Пјеваља, да својој Домовини послужи ножем и пером у руци.

Неизмјерена хвала г. г. Д-р Л. Томановићу, Министру Председнику; Мих. Поповићу, ађутанту Њ. Кр. В. Књаза Господара; великосудји Бакићу; протођакоу Радичевићу; Д-р Огњеновићу; инжењеру Магуљану, професору Поповићу; ђакоу Лучићу и свим другим покојниковим пријатељима, друговима и кумовима са Цетиња, који у великом броју упутише телеграфска саучеља, као и г. војводи Сочичи, чиме нам у многоме тугу ублажише.

Искрена хвала свештеницима: Б. Вукотићу и Л. Јовићевићу, који над милим нам покојником читаву ноћ св. Еванђеља читаше и сјутрадан опијело извршише, као и свештеницима: Т. Дретићу и Љ. Николићу, који такође при опијелу присуствоваше. Нека је хвала и мјесном учитељству са ђацима, као и пјевачком друштву „Захумљу“, који својим учешћем спровод увеличаше. Наша најсрдачнија хвала старом и гласитом јунаку војводи Стојану Ковачевићу, који се са покојником у кући онако и ако кратким, али дирљивим говором опрости са ријечима: Збогом добри човјече, јуначе и вјерни друже.

Догробна хвала грађанству Никшићском обоје пола и пријатељима и кумовима — Добрљанима из Драгове Луке, који не само што својим личним присуством покојника онако ожалише и спровод увеличаше, него и за вријеме болести непрекидно похађаше; а тако и чиновништву Никшићском, који спроводу присуствоваше.

Хвала г. Перу Р. Јововићу, који се са покојником на гробу опрости онако дирљивим говором, изнијевши му његове заслуге на бојном и просвјетном пољу.

Захваљујемо и свима покојниковим пријатељима, друговима, кумовима и ђацима из Црне Горе, Србије, Херцеговине и Турске на изјављеним писменим и телеграфским саучељима.

Још једном нека је свима наша најдубља благодарност, дај Боже да им са добрим вратимо. Никшић, 7. децембра 1909.

Ожалошћени: Супруга Перса, синови: Момчило, инжењер Мићо, кћери: Анка, Јованка, Милица, Даница, Марија са осталом родбином. Р.385. број 693 1,1

Приликом смрти нашег незаборављеног сина односно брата и синовица

† ПАВЛА

којег на дан 8. ов. мј. немилосна смрт истрже из родитељског загрљаја у другој години свог младег живота, онда, кад може наслијати и овеселити своје цвјетљиве родитеље и присутне макар били у највишој чам. Сматрамо за најсветију дужност изјавити овим путем вјечиту благодарност г-ну и г-ђи Колушеву овдашњем опуномоћном Министру Бугарске, који нам лично изјавише саучеље и положише вијенац на гробу младог покојника; вјечита хвала овдашњем опуномоћном Министру Француске г. Грофу Серсеју, који лично присуствова при покојниковом опијелу; хвала г. др. Огњеновићу на очинском старању и бризи да покојника истргне из чељусти смрти; вјечита хвала нашим пријатељима доњокрајцима и цетињским грађанству, који у великом броју на нашу жалост похиташе и нашег незаборављеног покојника до вјечне куће пошатише, те нам у неколико олакшаше тешко бреме туге; вјечита и незаборављена хвала свим онима, који нам лично, телеграфски или писмено изјавише своје саучеље.

Цетиње, 10/XI. 1909.

Ожалошћени родитељи: Томо и Јосе, брат Сава, стриц Јово Бокани са осталом родбином. Р. 170 број 698 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никда непрежаљеног мужа, оца, брата и братучеда

† Мила Савова Каваје

који се 6. ов. мј. у 70. години свога живота, а послје тешког трогодишњег боловања пресели у вјечност и тиме зададе тешки доживотни удар својој родбини, која овим путем изјављује своју најтоплију поданичку благодарност Њег. Височанству Књазу Петру на Високој по-сјети и благовољењу распитивања о стању болести покојникове.

Доживотна хвала г. г. докторима: Матановићу, Огњеновићу и Сужијевићу на свесрдном заузимању око покојника.

Најискренија захвалност мјесном свјештенику г. Мирашу Вукићу, као и учитељу Васу Ђурановићу с ђацима, који покојника хришћански опојаше и до вјечне куће испратише.

Срдљачна захвалност искреним пријатељима: Цетињанима и Боквањанима, који у великом броју дођоше и покојника пријатељски ожалише.

Неизмјерена захвалност браћи Добрљанима који на глас смрти покојникове у великом броју похиташе, брацки га ожалише и до вјечне куће испратише.

Топла и брацка хвала свијема онијема који нам телеграфски, лично или писмено узеше учешће у нашој големој жалости и тиме нам тугу у неколико за незаборављеним покојником ублажише.

Добрско-Село, 10. децембра 1909. год.

Ожалошћени: Супруга Марија, шћери: Стане и Јосе, сестре: Маке и Ивана, братучеди: Нико и Милош Каваје са осталом родбином. Р. 190 број 689 1,1

Нашијем пријатељима, сродницима и познаницима тужнијем срцем јављамо, да се наш непрежаљени отац односно мрж, ђед и свекр

† Јоко Милов Кусовац

послије тешке двомјесечне болести 3. дец. тек. год. пресели у вјечност.

Примивши велико саучеље, саатрамо за свету дужност овим путем изјавити вјечиту благодарност свијема онијема, који ма којим путем учествоваше у овој нашој великој жалости, као и онијема, који лично походише покојника у његовој болести, свијема онијема, који покојника до вјечне куће испратише и нама у неколико тугу ублажише.

Особиту благодарност дугујемо г. г. Министру војном генерал-ађутанту г. Митру Мартиновићу, Војводи Машу Ђуровићу; командирима: Васу Бокану, Џују Крушки, Мргуду Јовићевићу; капетанима: Петру Бошковићу и Блажу Вујовићу; поручику Нику Пламенуцу, попу Луки Попићу, кап. Марку Матановићу, Нику, Иву и Перу Пејовићима; оф. Ристу Дрецуцу, Ђуру и Саву Иваневићима; Марку Шоћу, Ристу Ускоковићу; — на брзојавном саучељу.

Доживотна хвала г. г. д-р Матановићу и Огњеновићу, који се свијем силама стараше да покојника отргну из чељусти смрти; хвала нашијем пријатељима: Цеклињанима, Грађанима, Црничанима и нашијем племенитијем Јуботињанима, који у великом броју покајница посјетише кућу покојникову; хвала г. г. свјештеницима: Саву Вујовићу, Иву Кусовцу, Николи Данчевићу и Милу Вучковићу, који покојника онако дивно по хришћански опојаше; доживотна благодарност Луки Пејовићу уч. у пензији, који се с покојником на гробу онако дирљивим говором опрости.

Још један пут доживотна хвала свима и свакоме.

Зачир, 14. дец. 1909.

Ожалошћени синови: Мргуд и Филип Кусови са породицом. Р. 246 број 702 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никад непрежаљеног сина, односно мужа, брата, оца и стрица

† Блажа Јокашева Јовићевића

који се пресели у вјечност послје кратког боловања 8. новембра ове године у најљепшем цијету своје младости у 32 години свога живота, а погреб се 10. истог мјесца, у свом породичном гробљу, уз присуство многобројног народа.

У знак велике благодарности не можемо се обићи, да овим путем не изјавимо јавно нашу благодарност:

Господи докторима: Радловићу и Перазићу, који се својски заузимаху, да нашег покојника отму из чељусти смрти.

Остајемо благодарни господи свештеницима: Јовану Костићу, Илији Јовићевићу, Луки Јовићевићу, Милу Јовићевићу и Станку Вукмировићу мјесном пароку, који нашег покојника онако лијепо опојаше и предадоше матери земљи; остајемо благодарни господи учитељима Беговићу и Рајковићу, који са ђацима увеличаше спровод.

Остајемо благодарни, нашим пријатељима, кумовима и познаницима из Мартинића, Трнова, горњег и доњег Љуботиња, Жупе Добрске, Улићина, Цеклињанима, Ријечанима, Дуљевљанима, Шинђоњанима, Метеричанима, Чешљарима, Загоранима, Друшћанима, Превлачанима, Бобијашима, Додошанима и Жабљачанима.

Понаособ изјављујемо нашу благодарност нашој браћи Рвашанима, који не жалише свој труд од дана болести, па до погребна нашег покојника, ноћно-дневно похађајући га, и који га онако брацки ожалише и испратише до вјечне куће.

Рваш, 12. децембра 1909 г.

Ожалошћени: мајка Кристина, супруга Јане, браћа: Крцун и Сава, син Стево — Јовићевићи са осталом фамилијом. Р.210 бр.697 1,1